

Teresa Duran

Esriptora i il·lustradora

El seu compromís vital amb el foment de la lectura i el llibre infantil i juvenil des de diversos àmbits, que van de la creació i la traducció a la investigació, li ha valgut el 24è Premi Trajectòria de la Setmana del Llibre en Català, que es lliura el 10 de setembre

MANUEL MEDIR / LA SETMANA

“No he perdut mai les ganes de jugar”

◆◆◆◆◆ Valèria Gaillard

Com rep aquest premi?

Estic molt atribolada perquè qual-sevol persona del carrer s'imagina que un premi a la trajectòria el guanya algú amb una línia coherent i profunda... L'Albert Jané se'l mereix mil vegades més per tot el que ha fet per la llengua, o el Miquel Desclot per les seves traduccions impecables. I jo, que soc una cagadubtes, tastaolletes, rondallaire, no ho acabo d'entendre. A més, quan a una persona li donen un premi a la trajectòria, sembla que li diguin: “Nena, fins aquí has arribat, ja pots anar a cal notari!”

Al marge de lingüistes i filòlegs, vostè sempre ha defensat un model de llengua col·loquial i planer.

Hauria de matisar-ho. No conec gaires filòlegs que hagin tingut l'encert de l'Albert Jané d'inventar-se un verb, *barrufar*, que servia absolutament per a tot. L'Albert sempre ha estat el meu mestre. Recordo quan

vaig entrar amb tota la impertinència del món a la revista *Cavall Fort*, amb 19 anys, perquè hi vaig escriure una carta i m'hi van acceptar. Em vaig fer monyo per entrar-hi! La meua línia és més àmplia però menys profunda. El calat de la meua feina, per molt que hagi fet recerca universitària, és més ampli. He intentat que el llibre fos d'un espectre ampli i que tothom s'hi fixés. Que una cosa tan barateta pugui abastar tant de món em fascina. En tot cas, he intentat arribar a un públic no tan culte i evitar que cultura i erudició siguin sinònims.

I això com es fa?

Estant a l'aguait de com muta la cultura. La gent es pensa que els nens només busquen la imatge als llibres, però van pel carrer i veuen la publicitat i de seguida saben distingir una poma d'una llimona. El potencial humà de la mirada em sembla un regal dels déus.

“SI DONEM A LA LITERATURA UN PAPER EN LA VIDA QUOTIDIANA ELS NENS S'HI INTERESSARAN”

Com es tradueix això en la literatura infantil?

És una literatura que ho té tot, perquè tot els és món, als nens. I, a més, és una literatura juganera. I jo, com que soc baixeta, no he perdut mai les ganes de jugar. Això de fer guions per a nanos és tenir llicència per ser mentidera, i de petita ja n'era molt!

I la inspiració, on la troba?

Sovint dutxant-me. Quan em refresco lligo caps, perquè imaginar és això: l'art de sumar dues experiències. Tothom sap què és la maionesa. Però si tinc la barra de dir que Maionesom és l'inventor de la maionesa perquè comencen igual, ja tenim una troballa fantàstica: és el que Rodari en dirà *binomis fantàstics*, que són la suma de dues experiències. Per tant, algú que hagués viscut moltes experiències tindria més imaginació, però ens han encarrilat a posar les experiències en calaixos.

Els nens, com que els calaixos no els tenen de xifonier, ho fan molt sovint. Cal saltar-se la barrera normativa i els poetes ho fan molt.

Mai ha conreat la poesia?

Els meus pares es van declarar amb versos i, per Reis, a cada regal hi havia un rodolí amb l'endevinalla del que contenia el paquet. A taula deien “passa'm el setrill” i l'altre responia “lligat amb un cordill”, i jo en soc incapaç, soc molt prosaica... L'any passat vaig actualitzar i adaptar a un llenguatge planer *Liliana* de l'Apel·les Mestres, i pensava: “Verge santa, quanta aritmètica saben els poetes que rimen!” Sort que hi ha els correctors!

Està d'acord que s'ha perdut tot aquest enginy amb el llenguatge?

Sí, una mica, una micona. El llenguatge seria una cosa i la llengua una altra. Aquesta se'ns empobreix i se'ns embastardeix, diuen els filòlegs, però hi ha tants llenguatges! Hem enriquit fins a límits insospitats el llenguatge visual: la publicitat, la moda, l'urbanisme... Fem uns càlculs visuals increïbles, i el llibre infantil il·lustrat està adoptant de manera subliminar aquesta educació del llenguatge visual. No obstant això, a les facultats d'educació només hi ha una assignatura optativa de literatura infantil, i em va costar Déu i ajuda posar l'assignatura de la cultura visual infantil a primària, perquè són nens que creixen en el món de la imatge i la televisió dels jocs electrònics i, com més bagatge en tinguin, més podrem avaluar-ne la qualitat.

¿Veu com un perill el món digital per als més menuts de cara a la lectura?

No, ho veig molt bé. Soc fan dels dibuixos animats des de la més tendra infantesa. Els cops de puny del Poppey, que enviaven qualsevol a la lluna, són impossibles en la realitat, però els dibuixos te'ls mostraven com a possibles, i això de pensar l'opció dona una elasticitat mental fantàstica. No és possible cap avenç ni tècnic, ni artístic ni científic sense la capacitat de pensar l'opció.

Com es pot fonamentar la lectura en l'era del TikTok?

La qüestió és no tenir els llibres tancats en una caixa. Pots dir: “Avui soparem com en Casagran”. I et preguntaran qui és. És una qüestió de no tancar el llibre, sinó de fer-lo viure dins de cadascuna de les coses de casa. Els nens ho fan molt amb els personatges de la tele o la tauleta. Si fem jugar la literatura, li donem un paper en la nostra vida quotidiana, crec que els interessaran els llibres, perquè expliquen coses que no són veritat, però te les pots ficar a la butxaca.◆◆